

7. Ukraine resumed the status of compliance with the Kyoto Protocol - [Electronic resource]. - Mode of access: <http://ecoclubua.com/2012/03/ukrajina-vidnovyla-status-vidpovidnosti-vymoham-kiotskoho-protokolu/>

8. Habacuc O. joint implementation Projects: longer neposredna and not konkurentisi / O. Habacuc // Fund targeted environmental (green) investments - [Electronic resource]. - Mode of access: <http://www.ecoinvest.com.ua/uk/content/proekti-spilnogo-vprovadzhenya-dovshe-neprozorishe-ta-nekonkurentnishe>

9. Black P. Ukraine continues to "push" to the Kyoto Protocol for its quotas - [Electronic resource]. - Mode of access: <http://economics.unian.net/ukr/news/140077-ukrajina-prodovjue-tisnuti-na-kiotskiy-protokol-svojimi-kvotami.html>

Рецензія/Peer review : 07.5.2014 р. Надрукована/Printed : 11.6.2014 р.

Рецензент: д.е.н., проф., декан економічного факультету, завідувач кафедри фінансів і кредиту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Нікіфоров П.О.

УДК 330.322:336

В.А. ХАРУК

Львівська комерційна академія

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

У статті дано визначення понять «інвестиції» та «інвестиційна діяльність», вказано їх значення в економіці. На основі дослідження описані основні недоліки у визначенні поняття «інвестиції» в Законі України «Про інвестиційну діяльність», запропонований власний варіант трактувань. Подані основні шляхи активізації інвестиційної діяльності.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, суб'єкт та об'єкт інвестиційної діяльності, значення інвестицій в економіці, активізація інвестиційної діяльності.

V.A. KHARUK

Lviv Academy of Commerce

THEORETICAL ESSENCE OF INVESTMENT AND ITS IMPORTANCE AS AN ECONOMIC CATEGORY

This article defines the concepts of "investment" and "investment activity", showing their importance in the economy. Based on the study describes the main shortcomings in the definition of "investment" in the Law of Ukraine "On investment activity" proposed own interpretation. Applying the basic ways to accelerate the investment.

Keywords: investment, investment activity, subject and object of investment, the value of investment in the economy, the intensification of investment.

Вступ

Розвиток ринкових відносин в Україні обумовив необхідність якісного визначення та вивчення нових економічних і соціальних явищ. Відбулися значні зміни в характеристиці та умовах реалізації інвестиційної діяльності. Курс на інвестиційно-інноваційний розвиток світової економіки і національних економік розвинутих країн суттєво активізує наукові пошуки нових підходів і теоретичних положень інвестиційної діяльності. Проблематика на цьому напрямку актуалізується по мірі поглиблення глобалізаційних процесів і зростання конкуренції в сфері інвестицій. У центрі наукових дискусій опинилися базові поняття, терміни і категорії, які визначають сутнісну характеристику інвестицій.

Аналіз публікацій

Термін "інвестиція" походить від лат. *invest*, що означає "вкладати". Він є одним з основоположних і базових в економічній науці. Хоча інвестиції як об'єкт економічної науки стали проблемою у XX столітті, зміст цього поняття розглядався в працях класиків світової економічної думки [1]. Так, Карл Маркс глибоко проаналізував соціально-економічні основи процесу накопичення капіталу у капіталістичній системі. Фундаментальний економіко-теоретичний аналіз інвестиційного процесу в умовах ринку здійснено також у працях Дж. Кейнса, Д. Йоргенсона, У. Шарпа [2] та інших. Вагомий внесок у вивчення проблем, пов'язаних із інвестиційною діяльністю, зробили й вітчизняні вчені, зокрема: І. Бланк, В. Грідасов [3], М. Коденська, А. Пересада [4], В. Федоренко, О. Царенко [5].

Однак, аналіз джерел дає підстави дійти висновку, що розмаїття трактувань сутності інвестицій свідчить не лише про різні підходи до розкриття їх змісту й про незавершеність дослідження з даної проблеми. Фактично на сьогодні відсутня єдина усталена система класифікації інвестицій.

Постановка завдання

Метою роботи є теоретичне обґрунтування понять «інвестиції», «інвестиційна діяльність» та їх коротка характеристика, обґрунтування основних шляхів підвищення ефективності інвестиційної діяльності в наш час.

Виклад основного матеріалу досліджень

Економічна категорія "інвестиції" та похідні від неї категорії ("інвестування", "інвестиційна діяльність", "інвестиційний процес", "інвестиційні ресурси", тощо), розуміння взаємозв'язків і взаємозалежностей, що пов'язані з інвестиційною діяльністю, у вітчизняній літературі не мають однозначного тлумачення. Чітке розуміння і уточнення ключового поняття є важливим для аналізу основних зв'язків та взаємозалежностей інвестиційних процесів як у національній, так і в регіональній економіці [6].

Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями є всі види майнових та

інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [7].

Однак, це найпоширеніше визначення все ж має низку недоліків. У Законі України «Про інвестиційну діяльність» зазначається не мета здійснення інвестицій, а уточнюється характеристика об'єктів вкладення: це вкладення в об'єкти тільки такої діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Тому недостатньо вказано, чи тут автоматично вважається, що метою інвестицій є отримання прибутку або досягнення соціального ефекту, чи інвестиційні вкладення можуть здійснюватись з будь-якою метою, з умовою, щоб об'єкти інвестування відповідали вищевказаним характеристикам. Цікава тенденція: багато сучасних вітчизняних авторів подають у своїх працях, виданих після 1991 року (рік видання Закону України «Про інвестиційну діяльність»), таке ж тлумачення інвестицій, як у Законі, однак отримання прибутку або досягнення соціального ефекту там вказуються саме як мета інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави, спрямованих на реалізацію інвестиційних програм з метою отримання доходу або прибутку.

Вона здійснюється на основі:

- інвестування, яке здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, а також громадськими та релігійними організаціями;
- державного інвестування, яке здійснюється органами влади та управління України, а також державними підприємствами та установами;
- іноземного інвестування, яке здійснюється іноземними державами, юридичними та фізичними особами;
- спільного інвестування, яке здійснюється громадянами та юридичними особами України та інших держав [9].

Головною метою інвестиційної діяльності є здійснення оптимальної ліквідності інвестиційних ресурсів, тобто максимізація добробуту власників, що забезпечуватиме тривалий безкризовий розвиток підприємства.

Об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди й оборотні кошти в усіх галузях та сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Згідно ст. 5 ЗУ «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991р. суб'єктами інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави.

Недержавні пенсійні фонди, страховики та фінансові установи - юридичні особи публічного права здійснюють інвестиційну діяльність відповідно до законодавства, що визначає особливості їх діяльності.

Суб'єктами (інвесторами та учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави [7].

Виходячи з основної мети інвестиційна діяльність спрямована на вирішення таких найважливіших завдань розвитку економіки:

1. Визначення шляхів прискорення реалізації інвестиційних програм та проектів, розвитку галузей інвестиційного комплексу. На нашу думку, це дозволяє забезпечувати стійкі темпи економічного зростання, запроваджувати найновітніші досягнення технічного прогресу та реалізовувати масштабні соціально-економічні завдання.

2. Забезпечення високих темпів економічного розвитку суб'єкта господарювання, оскільки у процесі інвестиційної діяльності реалізуються довгострокові стратегічні цілі цього суб'єкта.

3. Забезпечення максимізації доходів (прибутку) від інвестиційної діяльності.

4. Забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків. Вважаємо, що за певних несприятливих умов ці ризики можуть викликати втрату не тільки прибутку та додаткового доходу від інвестицій, але і частини інвестованого капіталу.

5. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності суб'єктів господарювання у процесі здійснення інвестиційної діяльності.

Основними шляхами максимальної ефективності інвестиційної діяльності тепер та в майбутньому є:

- покращення відтворювальної структури капіталовкладень, підвищення питомої ваги витрат на технологічне переозброєння та реконструкцію діючих підприємств за рахунок зменшення питомої ваги нового будівництва у виробничій сфері;

- удосконалення технологічної структури капітальних вкладень, збільшення в їх складі питомої ваги устаткування та скорочення, відповідно, будівельно-монтажних робіт;

- пріоритетне забезпечення капітальними вкладеннями прогресивних напрямків науково-технічного прогресу, що сприяють зниженню ресурсомісткості виробництва і підвищення якості продукції [8].

Отже, держава має сприяти розвитку інвестицій, що є двигуном прогресу в усьому світі. В першу чергу, необхідно розробити законопроект, що відповідає усім вимогам та нормам, визначити сфери інвестування, розробити державну програму підтримки інвестування.

Висновки

Підсумовуючи результати дослідження, можемо зауважити наступне, що серед вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів і юристів, які досліджують інвестиції та інвестиційну діяльність, немає єдиного погляду щодо визначення цих понять.

Узагальнюючи підходи до визначення поняття інвестицій, можна виділити наступні найбільш суттєві ознаки інвестицій:

- потенційна здатність інвестицій приносити прибуток;
- інвестиційний процес, як правило, пов'язаний з перетворенням частини нагромадженого капіталу в альтернативні види активів суб'єктів господарювання;
- у процесі здійснення інвестицій використовуються різноманітні інвестиційні ресурси, які характеризуються попитом, пропозицією та ціною;
- цілеспрямований характер вкладення капіталу в будь-які матеріальні і нематеріальні об'єкти;
- наявність терміну вкладання капіталу;
- вкладення здійснюється особами, інвесторами, які керуються своєю індивідуальною метою, не завжди пов'язаною з безпосереднім отриманням прибутку;
- наявність ризику вкладення капіталу.

На основі розглянутого можна зробити висновок, що інвестиційна діяльність - це вкладення інвестицій (інвестування) і сукупність практичних дій (комплексу заходів) щодо їх реалізації [10]. Слід зазначити, що цей вид діяльності спрямований на одержання прибутку (доходу) або досягнення іншої форми ефекту від інвестування в майбутньому.

Отже, зараз одним із важливих завдань є систематизація, детальне вивчення та вирішення всіх можливих проблем інвестиційної діяльності. Ефективне залучення інвестиційного капіталу в економіку держави призведе до збільшення надходжень платежів до бюджету, що в свою чергу покращить соціально-економічне становище держави в цілому.

Література

1. Туманова О. А. Еволюція підходів до сутності інвестицій / О. А. Туманова // Культура народів Причорномор'я. — 2007. — № 121. — С. 97—100.
2. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бэйли ; пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 1024 с.
3. Грідасов В. М. Інвестування: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / В. М. Грідасов, С. В. Кривченко, О. Є. Ісаєва. - К. : ЦНЛ, 2004. - 164 с.
4. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента В 2-х т. Т.1 / И. А. Бланк – К.: Ника - Центр: Эльга - Н, Т.1. - 2001. - 536 с.
5. Царенко О.М. Інвестування в аграрній сфері: Навч. посіб. / О. М. Царенко [та ін.]; ред. А. В. Чупіс. - Суми: Довкілля, 2002. - 243 с
6. Свінцов О.М. Інвестиції як економічна категорія: наукова полеміка / О.М. Свінцов, Н.Я. Скірка // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.3. – С. 251–257.
7. Україна. Закони. Про інвестиційну діяльність: Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.08.1991. № 1560-ХІІ (ред. від 19.01.2012) // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991. – № 47. – ст. 646.
8. Бондар М.І. Стан та вдосконалення аналізу ефективності інвестицій/ М.І. Бондар// Економіка та держава. – 2008. - №2. – С.8-11.
9. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. М 14 закл.] / Т.В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
10. Харук В. А. Інвестиції як економічна категорія: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / В. А. Харук // Матеріали ІІ науково-практичної інтернет конференції «Інтеграційні фінансово-економічні напрями розвитку України». - 2013. - С. 128-130. - Режим доступу: <http://www.lac.lviv.ua/akademija/novini/novina-detalnishe/article/ii-naukovo-praktichna-internet-konferencija-integraci>.

References

1. Tumanova O. A. Evolyutsiya pidkhodiv do sutnosti investytsiy / O. A. Tumanova // Kul'tura narodov Prychornomor'ya. — 2007. — # 121. — S. 97—100.
2. Sharp U. Ynvestytsyy / U. Sharp, H. Aleksander, Dzh. Bayly ; per. s anhl. — М.: YNFRA-M, 1999. — 1024 s.
3. Hridasov V. M. Investuvannya: navch. posib. dlya stud. vyshchychkh navch. zakladiv / V. M. Hridasov, S. V. Kryvchenko, O. Ye. Isayeva. - K. : TsNL, 2004. - 164 s.
4. Blank Y. A. Osnovy ynvestytsyonnoho menedzhmenta / Y. A. Blank – K.: Nyka - Tsentr: El'ha - N, T.1. - 2001. — 536 s.
5. Tsarenko O.M. Investuvannya v ahraryniy sferi: Navch. posib. / O. M. Tsarenko [ta in.]; red. A. V. Chupis. - Sumy: Dovkillya, 2002. - 243 s
6. Svintsov O.M. Investytsiyi yak ekonomichna katehoriya: naukova polemika / O.M. Svintsov, N.Ya. Skirka // Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny. — 2011. — Vyp. 21.3. — S. 251–257.
7. Ukrayina. Zakony. Pro investytsiynu diyal'nist': Zakon Ukrayiny «Pro investytsiynu diyal'nist'» vid 18.08.1991. # 1560-KhII (red. vid 19.01.2012) // Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 1991. — # 47. — st. 646.
8. Bondar M.I. Stan ta vdoskonalennya analizu efektyvnosti investytsiy/ M.I. Bondar// Ekonomika ta derzhava. — 2008. - #2. — S.8-11.
9. Mayorova T.V. Investytsiyna diyal'nist': pidruch. [dlya stud. vyshch. navch. M 14 zakl.] / [T.V. Mayorova). — K.: Tsentr uchbovoyi literatury, 2009. — 472 s.
10. Kharuk V. A. Investytsiyi yak ekonomichna katehoriya: teoretichnyy aspekt [Elektronnyy resurs] / V. A. Kharuk // Materialy II naukovopraktychnoyi internet konferentsiyi «Intehratsiyini finansovo-ekonomichni napryamy rozvytku Ukrayiny». - 2013. - S. 128-130. - Rezhym dostupu: <http://www.lac.lviv.ua/akademija/novini/novina-detalnishe/article/ii-naukovo-praktichna-internet-konferencija-integraci>.